

Lag

om Statens barnskyddsanstalt och om skolan i anslutning till den

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Statens barnskyddsanstalts struktur

Statens barnskyddsanstalt är ett riksomfattande ämbetsverk vars verksamhetsområde omfattar hela landet.

Anstalten består av barnskyddets verksamhetsenheter, en skola och fängelsets familjeavdelning samt deras gemensamma förvaltning. Skolan i anslutning till anstalten har sina verksamhetsställen i barnskyddets verksamhetsenheter.

2 §

Direktionen för skolan i anslutning till Statens barnskyddsanstalt

Anstaltens skola har en direktion som tillsätts av Institutet för hälsa och välfärd för fyra kalenderår åt gången. Direktionen består av en ordförande, en vice ordförande samt minst tre andra medlemmar och personliga ersättare för dem.

Direktionen utnämner skolans ledande rektor tills vidare efter föredragning av direktören för anstalten.

3 §

Ledning av Statens barnskyddsanstalt

Anstalten leds av en direktör för Statens barnskyddsanstalt som utnämns av Institutet för hälsa och välfärd. Direktören för anstalten utnämns till tjänsten för en femårsperiod, om det inte av särskilda skäl finns grund för att utnämna för kortare tid. Av direktören med ansvar för verksamheten vid anstalten förutsätts en lämplig högre högskoleexamen, sådan mångsidig erfarenhet som uppgiften förutsätter, stark kännedom om vård utom hemmet inom barnskyddet, i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.

I en arbetsordning som godkänns av direktören för anstalten bestäms om anstaltens organisation, interna arbetsfördelning, behandling och avgörande av ärenden samt om den övriga organiseringen av verksamheten.

Direktören för anstalten avgör vilken aktör som producerar tjänsten på fängelsets familjeavdelning och övriga ärenden som ska avgöras av ämbetsverket och som enligt vad som föreskrivs eller vad som bestäms i arbetsordningen inte ska avgöras av någon annan tjänsteman.

Direktören för anstalten kan överta avgörandet av ett ärende som en tjänsteman vid ämbetsverket enligt arbetsordningen får avgöra.

4 §

Uppgifter som utförs av Statens barnskyddsanstalt och dess skola

Anstalten har till uppgift att producera anstaltsvård enligt barnskyddslagen (417/2007) samt ordna grundläggande utbildning och utbildning som handleder för examensutbildning enligt vad som föreskrivs om dem i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) för sådana barn som är placerade i vård utom hemmet och som inte på ett ändamålsenligt sätt kan fostras och vårdas i någon annan vård utom hemmet och inte heller på grund av sjukdom behöver vård som ges någon annanstans. Vid behov kan också annan undervisning ordnas enligt vad som i övrigt föreskrivs om den undervisning som ska ordnas. Vid verksamhetsenheter för barnskydd kan också tillhandahållas sådana mentalvårdstjänster som avses i socialvårdslagen (1301/2014) eller hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010).

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska minst en verksamhetsenhet för barnskydd producera sådan rehabilitering på en sluten institution som avses i 49 a § i barnskyddslagen.

5 §

Uppgifter som utförs av fängelsets familjeavdelning som hör till Statens barnskyddsanstalt och produktion av tjänsten

Barn kan med iakttagande av vad som föreskrivs i barnskyddslagen placeras på fängelsets familjeavdelning hos en förälder som avtjänar ett fängelsestraff eller är häktad. Familjeavdelningen stöder föräldrarna i deras föräldraskap och förmåga att hantera sin livssituation. Syftet är att stödja interaktionen mellan barn och föräldrar och att skapa en trygg vardag för barnet såväl fysiskt som psykiskt. Fängelsets familjeavdelning finns i anslutning till fängelset.

Statens barnskyddsanstalt svarar för att producera den barnskyddstjänst som avses i 1 mom.

6 §

Anskaffning av tjänsten av privata tjänsteproducenter

Statens barnskyddsanstalt kan producera den tjänst som avses i 5 § själv eller helt eller delvis skaffa den som en köpt tjänst av en privat tjänsteproducent på grundval av avtal, om tjänsten behöver skaffas av en privat tjänsteproducent för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. Brottspåföljdsmyndigheten ska höras före valet av en producent av tjänster på fängelsets familjeavdelning.

Statens barnskyddsanstalt ska underrätta välfärdsområdena och Helsingfors stad samt Brottspåföljdsmyndigheten om den privata tjänsteproducenten eller om byte av privat tjänsteproducent.

Den privata tjänsteproducenten svarar för att tjänsten produceras i enlighet med lag och avtal. Bestämmelser om Statens barnskyddsanstalts och privata tjänsteproducenters ansvar för den tjänst som skaffas finns i 10 § i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023).

Bestämmelser om upphandlingsförfarandet när tjänster skaffas från en privat tjänsteproducent finns i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), nedan *upphandlingslagen*.

7 §

Krav som ställs på privata tjänsteproducenter

Privata tjänsteproducenter av vilka Statens barnskyddsanstalt skaffar tjänster på det sätt som avses i 6 § ska uppfylla de förutsättningar som föreskrivs i lagen om tillsynen över social- och hälsovården.

En privat tjänsteproducent ska ha tillräcklig kompetens med hänsyn till innehållet i och omfånget av tjänsten, ha den yrkesutbildade personal inom social- och hälsovården som verksamheten förutsätter samt även annars ha tillräckliga verksamhetsförutsättningar. Tjänsteproducenten ska vara tillräckligt solvent för att kunna sörja för verksamheten och dess kontinuitet och fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. Tjänsteproducenten ska utse en ansvarsperson som svarar för verksamheten och tillräckligt många ansvarspersoner för de olika funktionerna med hänsyn till verksamhetens art och omfattning. Den ansvarsperson som svarar för verksamheten har till uppgift att säkerställa att kraven i denna lag och de avtalsförpliktelser som avses i 8 § uppfylls i praktiken i den privata tjänsteproducentens verksamhet. Den ansvarsperson som svarar för en funktion ska inom sitt ansvarsområde se till att de uppgifter som omfattas av avtalet i praktiken sköts i enlighet med lag.

När Statens barnskyddsanstalt skaffar den tjänst som avses i 5 § från en privat tjänsteproducent ska anstalten säkerställa att det inte under de senaste tre åren har konstaterats allvarliga eller upprepade brister i klient- och patientsäkerheten i tjänsteproducentens tidigare verksamhet eller, om sådana brister har förekommit, att tillsynsmyndighetens tidigare anmärkningar och förelägganden har lett till att bristerna i verksamheten korrigerats och missförhållandena avhjälpats.

Den privata tjänsteproducenten får inte vara försatt i konkurs.

En privat tjänsteproducent ska inte anses uppfylla kraven på solvens i 2 mom. om tjänsteproducenten på ett sätt som äventyrar dess tillförlitlighet

1) i betydande grad eller upprepade gånger har underlåtit att betala skatter eller andra offentliga avgifter eller utövat bestämmande inflytande i en juridisk person som på motsvarande sätt har underlåtit att betala skatter eller andra offentliga avgifter under de tre senaste åren, eller

2) enligt en utmätning eller någon annan utredning är oförmögen att svara för sina skulder annat än tillfälligt.

Vad som i 4 och 5 mom. föreskrivs om privata tjänsteproducenter gäller också den som genom ägande, avtal eller andra arrangemang utövar bestämmande inflytande för en privat tjänsteproducents räkning.

I de situationer som avses i 3—5 mom. ska den privata tjänsteproducenten dock ges möjlighet att visa att det inte finns några hinder för dess verksamhet som privat tjänsteproducent.

Vid anskaffning kan utöver 2—5 mom. även de lämplighetskrav som avses i 81 § 1 mom. i upphandlingslagen tillämpas.

8 §

Avtalsvillkor för den tjänst som skaffas och beredskap när avtalet upphör

När Statens barnskyddsanstalt skaffar den tjänst som avses i 5 § på basis av avtal ska Statens barnskyddsanstalt säkerställa att den kan uppfylla sitt ansvar enligt 5 § 2 mom. när avtalet upphör att gälla och även vid eventuella avtalsbrott eller störningar i avtalets fullgörande och andra störningssituationer eller undantagsförhållanden.

I ett avtal mellan Statens barnskyddsanstalt och en i 6 § avsedd privat tjänsteproducent ska parterna åtminstone komma överens om

1) genomförande av innehåll, kvantitet och kvalitet för de tjänster som skaffas,

- 2) praktiska arrangemang genom vilka Statens barnskyddsanstalt sköter den styrning och tillsyn som ingår i dess produktionsansvar,
- 3) krav som gäller den privata tjänsteproducentens solvens,
- 4) beredskapen och hanteringen av verksamhetens kontinuitet i störningssituationer och under undantagsförhållanden,
- 5) sänkning av en avtalsenlig ersättning eller inställning av betalningen av den om den privata tjänsteproducenten gör sig skyldig till fel,
- 6) uppsägning och hävning av avtalet, och
- 7) beredskapen och hanteringen av verksamhetens kontinuitet när avtalet upphör att gälla och vid avtalsbrott och störningar i avtalets fullgörande.

9 §

Motivering av beslut om anskaffning av tjänsten

Utöver vad som föreskrivs i 123 § i upphandlingslagen och i 45 § i förvaltningslagen (434/2003) ska ett beslut av Statens barnskyddsanstalt om att skaffa den tjänst som avses i 6 § innehålla motiveringar om att förutsättningarna enligt den paragrafen för anskaffning av tjänster uppfylls.

10 §

Privata tjänsteproducenters skyldigheter

I 6 § avsedda privata tjänsteproducenter ska i sin verksamhet enligt denna lag

- 1) iaktta de lagstadgade krav på innehåll och kvalitet som gäller för social- och hälsovårdstjänster,
- 2) iaktta avtalet om produktion av tjänsten,
- 3) följa de anvisningar som välfärdsområdet med stöd av sitt organiseringsansvar och Statens barnskyddsanstalt med stöd av sitt produktionsansvar gett den i den paragrafen avsedda privata tjänsteproducenten, och
- 4) säkerställa att de allmänna förvaltningslagar som nämns i 11 § iaktas i de tjänster som de producerar.

11 §

Tillämpning av allmänna förvaltningslagar på privata tjänsteproducenters verksamhet

En privat tjänsteproducent ska i verksamhet som omfattas av denna lag iaktta förvaltningslagen, lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), språklagen (423/2003), samiska språklagen (1086/2003) och teckenspråklagen (359/2015), om inte något annat föreskrivs i denna lag eller någon annan lag. Dessutom ska tjänsteproducenten i sådan verksamhet iaktta vad som i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) föreskrivs om verksamheten hos en myndighet som avses i 1 § 1 mom. i den lagen, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller någon annan lag.

Bestämmelser om handlingarnas offentlighet finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Bestämmelser om ordnande av informationshanteringen, informationssäkerhet, elektronisk överföring av informationsmaterial, ärendehantering och informationshantering i samband med tjänsteproduktion finns i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019). Bestämmelser om de digitala tjänsternas tillgänglighet och om

digitala tjänster som myndigheterna ordnar för allmänheten finns i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019).

12 §

Straffrättsligt tjänsteansvar och skadeståndsansvar

På anställda hos en privat tjänsteproducent tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar i 40 kap. 1—3, 5, 7, 8, 8 a, 8 b, 9 och 10 § i strafflagen (39/1889), med undantag av avsättningspåföljden, när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som ingår i den tjänst som avses i 5 § i denna lag.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas också på medlemmar i de lagstadgade organen och ledningen för sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer och på självständiga yrkesutövare när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som ingår i den tjänst som avses i 5 §.

Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

13 §

Fängelsets familjeavdelnings egenkontroll

Statens barnskyddsanstalt ska styra och övervaka den tjänsteproduktion som omfattas av dess produktionsansvar. Statens barnskyddsanstalt har trots sekretessbestämmelserna rätt att av privata tjänsteproducenter avgiftsfritt få de uppgifter och utredningar som är nödvändiga för kontroll av förutsättningarna för att tjänsterna produceras på behörigt sätt och för att genomföra tillsynen. Bestämmelser om Statens barnskyddsanstalts och privata tjänsteproducenters egenkontroll finns i övrigt i lagen om tillsynen över social- och hälsovården. En privat tjänsteproducent ska utöver till det välfärdsområde där barnet eller den unga personen är placerad som stödåtgärd inom öppenvården eller placerad i vård utom hemmet eller i eftervård (*placeringsvälfärdsområdet*) och tillsynsmyndigheten lämna den anmälan som avses i 29 § 1 mom. i den lagen till Statens barnskyddsanstalt. En person som avses i 3 mom. i den paragrafen ska också alltid underrätta Statens barnskyddsanstalt om en omständighet som avses i 2 mom. i den paragrafen. Vad som i 25 § i den lagen föreskrivs om det förfarande som tjänsteordnaren ska följa till följd av missförhållanden och brister som framkommit i egenkontrollen tillämpas på Statens barnskyddsanstalt när den skaffar den tjänst som avses i 5 § i denna lag av en privat tjänsteproducent.

Placerarvälfärdsområdet ska övervaka att barnets placering på fängelsets familjeavdelning genomförs i enlighet med denna lag och barnskyddslagen och att barnet under den tid placeringen varar får de tjänster och stödåtgärder som det behöver och som placerarvälfärdsområdet och placeringsvälfärdsområdet i enlighet med 16 b § i barnskyddslagen ska ordna.

Bestämmelser om placerarvälfärdsområdets skyldighet att styra och övervaka den tjänsteproduktion som omfattas av dess organiseringsansvar, rätt att av tjänsteproducenter få uppgifter och utredningar som är nödvändiga för tillsynen och rätt att inspektera tjänsteproducenters lokaler och utrustning finns i 10 § i lagen om välfärdsområden (611/2021). Vad som i 10 § 2 mom. i den lagen föreskrivs om välfärdsområdets rätt att få uppgifter och inspektionsrätt gäller också den tjänst som Statens barnskyddsanstalt och privata tjänsteproducenter producerar med stöd av denna lag.

Bestämmelser om placerarvälfärdsområdets egenkontroll finns i övrigt i lagen om tillsynen över social- och hälsovården. Vad som i 23 § 2 mom. och 25 § i den lagen föreskrivs om välfärdsområdets skyldighet att styra och övervaka privata tjänsteproducenter samt om det förfarande som tjänsteordnaren ska följa till följd av missförhållanden och brister som

framkommit i egenkontrollen gäller också den tjänst som Statens barnskyddsanstalt och privata tjänsteproducenter producerar med stöd av denna lag. Vad som i den sistnämnda paragrafen föreskrivs om tjänsteansordnarens skyldighet att vidta åtgärder i enlighet med sitt avtal med tjänsteproducenten för att sänka ersättningen eller hålla inne betalningen av den eller för att säga upp eller häva avtalet gäller också Statens barnskyddsanstalt och dess avtal med privata tjänsteproducenter.

14 §

Styrning och tillsyn

Institutet för hälsa och välfärd svarar för resultatstyrningen av anstalten. Grundläggande utbildning och annan undervisning i anslutning till den styrs av Utbildningsstyrelsen.

Välfärdsområdena och Tillstånds- och tillsynsverket utövar tillsyn över den verksamhet vid verksamhetsenheter för barnskydd och vid fängelsets familjeavdelning som det föreskrivs om i barnskyddslagen. Tillstånds- och tillsynsverket utövar också tillsyn över den undervisning och utbildning som ges av verksamhetsställena för skolan i anslutning till Statens barnskyddsanstalt.

Bestämmelser om fängelsets familjeavdelnings egenkontroll finns dessutom i 13 §.

15 §

Samarbete med Brottspåföljdsmyndigheten samt rätt att få och lämna ut uppgifter

Den dagordning som avses i 5 kap. 8 § i fängelselagen (767/2005) bereds av Brottspåföljdsmyndigheten i samarbete med personalen vid fängelsets familjeavdelning och fastställs av enhetschefen för fängelset. För att barnskyddet ska kunna genomföras ordnas diskussioner i enlighet med 31 § i barnskyddslagen. Om det sker sådana förändringar i förälderns situation som kan kräva justering i barnets klientplan, ska enhetschefen för fängelset utan dröjsmål meddela den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om detta.

Personalen vid familjeavdelningen vid Statens barnskyddsanstalt och personalen vid familjeavdelningen vid en privat tjänsteproducent som på det sätt som avses i 6 § producerar tjänsten vid fängelsets familjeavdelning har trots sekretessbestämmelserna rätt att av Brottspåföljdsmyndigheten få de uppgifter om ett barn som placerats på familjeavdelningen eller barnets förälder eller andra fångar, som är nödvändiga för att trygga tillgodoseendet av det på fängelsets familjeavdelning placerade barnets bästa och för att tillhandahålla tjänsten eller för att trygga tjänstens säkerhet.

Personalen vid familjeavdelningen vid Statens barnskyddsanstalt och personalen vid familjeavdelningen vid en privat tjänsteproducent som på det sätt som avses i 6 § producerar tjänsten vid fängelsets familjeavdelning har trots sekretessbestämmelserna rätt att till tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten som deltar i verkställigheten av straffet för en fånge som placerats på familjeavdelningen lämna de uppgifter om ett barn som placerats på familjeavdelningen eller barnets förälder eller andra fångar, som är nödvändiga för att trygga tillgodoseendet av det på fängelsets familjeavdelning placerade barnets bästa och för att tillhandahålla tjänsten eller för att trygga tjänstens säkerhet.

Personalen på familjeavdelningen ska omedelbart underrätta Brottspåföljdsmyndighetens tjänstemän om en fånge som placerats på familjeavdelningen äventyrar sin egen eller någon annan persons säkerhet, om fången inte klarar av att ta hand om sig själv eller sitt barn eller om fången lämnar den öppna anstalten utan tillstånd. Dessutom ska Brottspåföljdsmyndighetens tjänstemän utan dröjsmål underrättas om annat som är av betydelse med tanke på ordningen och säkerheten i fängelset.

16 §

Ordnande av undervisning

I fråga om ordnande av grundläggande utbildning och annan undervisning i anslutning till den samt utbildning som handleder för examensutbildning vid verksamhetsenheter för barnskydd tillämpas vad som föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning eller i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning.

17 §

Behörighetsvillkor för personalen vid verksamhetsenheter för barnskydd

Utöver vad som föreskrivs i 60 § i barnskyddslagen, är behörighetsvillkor för anställda i vård- och fostringsuppgifter för uppgiften lämplig högskoleexamen eller sådan yrkesexamen på institutnivå som föregick yrkeshögskoleexamen. I fråga om behörighetsvillkoren för den övriga personalen gäller vad som föreskrivs om dessa någon annanstans i lag och med stöd av lag.

Nattarbete kan också utföras av en person med grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen. Vad som föreskrivs ovan gäller inte nattarbete som utförs vid verksamhetsenheter för barnskydd som producerar sådan rehabilitering på en sluten institution som avses i 49 a § i barnskyddslagen.

18 §

Behörighetsvillkor för personalen vid skolan i anslutning till Statens barnskyddsanstalt

Bestämmelser om behörighetsvillkor för personalen vid anstaltens skola finns i de bestämmelser som utfärdats med stöd av 37 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

19 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om behörighetsvillkor för personalen vid anstalten får utfärdas genom förordning av statsrådet.

20 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2026.

Genom denna lag upphävs

- 1) lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd (1379/2010),
- 2) lagen om statens uppfostringsanstalter och grunderna för de i dessa anställda personers pensionsrätt (293/1922), samt
- 3) förordningen om statens skolhem (769/1978).

Lagens 4 § 2 mom. träder i kraft först den 1 januari 2027.

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd eller till förordningen om statens skolhem ska denna lag tillämpas i stället för den.

21 §

Övergångsbestämmelser

Bestämmelser om personalens ställning finns i 5 a—5 c § i statstjänstemannalagen (750/1994). De bestämmelserna tillämpas även på anställda i arbetsavtalsförhållande.

Avtal och andra förbindelser som ingåtts i under Institutet för hälsa och välfärd lydande barnskyddsenheters namn kan fortsätta att gälla när Statens barnskyddsanstalt inleder sin verksamhet.

Helsingfors den 16 juni 2026

Republikens President

Alexander Stubb

Social- och hälsovårdsminister Wille Rydman